

ROMÂNIA
JUDEȚUL TIMIȘ
MUNICIPIUL TIMIȘOARA
DIRECȚIA RELAȚII COMUNITARE
SERVICIUL GUVERNANȚĂ PARTICIPATIVĂ, INCLUZIVĂ ȘI
TRANSPARENȚĂ INSTITUȚIONALĂ
TMI2026-044686 din 5.10.2026

**MINUTA DEZBATERII PUBLICE DIN DATA DE 23.09.2026
A PROIECTULUI DE HOTĂRÂRE PRIVIND APROBAREA STRATEGIEI
PENTRU PREZERVAREA ȘI PROMOVAREA MULTI- ȘI INTERCULTURALITĂȚII
TIMIȘOAREI (2026 – 2030)**

La dezbateră publică din data de 23.09.2026 au participat următoarele persoane:

Doamna Paula Ana Romocean – Viceprimar;

Doamna Simona Fiț – Șef Cabinet Primar;

Doamna Daniela Tuleu – Director executiv, Direcția Relații Comunitare;

Doamna Milena Mureșan – Consilier, Compartimentul Minorități și Relații Interetnice;

Doamna Barbara Cornelia Makkai – Inspector de specialitate, Compartimentul Minorități și Relații Interetnice;

Doamna Mihaela Popescu – Consilier, Serviciul Guvernare Participativă, Incluzivă și Transparență Instituțională;

Domnul Călin Rus – Director, Institutul Intercultural Timișoara;

Domnul Bogdan Nadolu – Conf. univ. dr. Facultatea de Sociologie și Psihologie, Universitatea de Vest din Timișoara.

Dezbateră publică a avut loc la inițiativa executivului Primăriei Municipiului Timișoara, s-a desfășurat pe parcursul a două ore și a avut aproximativ 25 de participanți.

Doamna Mihaela Popescu a deschis dezbateră și i-a dat cuvântul domnului director Călin Rus.

DOMNUL CĂLIN RUS – DIRECTOR, INSTITUTUL INTERCULTURAL TIMIȘOARA a făcut o scurtă prezentare a strategiei și a mulțumit celor care au contribuit la elaborarea acesteia. A precizat că a fost un efort care a durat mai multe luni și a implicat o colaborare între Institutul Intercultural Timișoara și Universitatea de Vest, Facultatea de Sociologie și Psihologie, dar și un dialog foarte intens cu reprezentanții comunităților minorităților din Timișoara și cu o serie de specialiști, personalități, care au consimțit să acorde interviuri și să contribuie la proces. Au fost mai multe etape în elaborarea strategiei. Institutul Intercultural Timișoara, cu sprijinul Primăriei Municipiului Timișoara, a colectat puncte de vedere, idei, informații legate de contextul actual, de nevoile diferitelor comunități, de propunerile pe care le-au adresat primăriei, pentru a se realiza ceva în această direcție. Au urmat, apoi, o serie de consultări online, în luna decembrie, pe baza primei analize a datelor.

În prima parte a anului, s-a conturat o primă formă a documentului, care a fost comunicată reprezentanților organizațiilor minorităților și s-au primit o serie de mesaje de feedback.

Inițiativa privind strategia a venit într-un moment în care este necesar să se reorienteze demersurile în spațiul public, atât din partea autorităților locale, cât și din partea societății civile și a organizațiilor comunităților minorităților, pentru a schimba o tendință, pentru a schimba o situație în legătură cu care, dacă nu se acționează, există riscul să se piardă ceva extrem de valoros pentru oraș și să se piardă un potențial pentru viitor, extrem de important.

Conținutul strategiei a fost structurat atât pe baza datelor, cât și pe baza reperelor principale din domeniu, a documentelor naționale și europene, dar și a studiilor, a cercetărilor și a referințelor științifice.

Propunerile au fost pentru orientarea activității la nivel local, vizând atât componenta de păstrare și preservare, cât și cea de promovare, atât în interiorul comunității locale, cât și în afara orașului. Se dorește ca, prin aplicarea prevederilor acestei strategii, Timișoara să-și întărească și să-și afirme și în exterior identitatea de oraș multi- și intercultural și să se asigure atât componenta de diversitate culturală întărită, recunoscută și susținută, cât și componenta de participare și de dialog, atât între comunitățile minoritare și administrație, cât și între minorități și majoritate, la nivel local.

DOAMNA PAULA ROMOCEAN – VICEPRIMAR a mulțumit tuturor celor care au contribuit la elaborarea strategiei: Institutului Intercultural Timișoara, Universității de Vest, colegilor din primărie, comunităților care au participat la discuții și tuturor celor care au făcut parte din acest proiect. Timișoara nu a devenit multiculturală printr-o strategie, a fost multiculturală înainte să definim sau să cunoaștem, poate, acest cuvânt. Orașul nostru s-a construit de-a lungul timpului datorită unor oameni care au venit aici cu limbi, cu tradiții diferite, cu culturi diferite, cu credințe diferite. Și ceea ce este important este că aceste comunități nu doar au locuit împreună, au construit împreună o comunitate adevărată, ceea ce este astăzi Timișoara. Timișoara trebuie să rămână un oraș în care diversitatea nu separă, ci apropie. Un oraș în care patrimoniul fiecărei comunități face parte din patrimoniul orașului. Iar această strategie este, de fapt, despre cum păstrăm această moștenire, cum o ducem mai departe, în condiții total diferite față de vremurile în care s-a creat și cum o transformăm într-o resursă pentru viitor, pentru educație, cultură, turism, pentru Timișoara cu adevărat deschisă și puternică.

DOMNUL DEIAN POPOV - UNIUNEA SÂRBILOR DIN ROMÂNIA, PREȘEDINTE AL ORGANIZAȚIEI LOCALE TIMIȘOARA a salutat inițiativa Primăriei Municipului Timișoara de a elabora, într-un mod cât mai structurat, strategia pentru preservarea și promovarea multi și interculturalității Timișoarei.

Dl. Popov a apreciat prima parte a strategiei, primele pagini, care descriu contextul în care această strategie a fost elaborată, respectiv specificul orașului, cât și o analiză pertinentă, SWOT, a aspectelor care fac obiectul acestei strategii. Aspectele legate de implementarea propriu-zisă, deși mult îmbunătățite față de primul draft, rămân destul de generale. Acest lucru se reflectă în textul strategiei prin afirmații de genul “poate avea”, „poate include”, aspecte destul de fluide cu privire la concretizarea propriu-zisă a măsurilor formulate. Totodată, la anumite măsuri, nu se precizează entitatea care este concret responsabilă, iar un alt aspect mai general, care se reflectă în aceste măsuri, este legat de aspectele financiare, bugetare. În multe fraze este precizat destul de laconic faptul că o mare parte a activităților prevăzute în măsurile strategiei pot fi realizate în cadrul bugetar existent, dar atât timp cât nu există o linie de finanțare specifică minorităților, indiferent cum este ea definită, șansele ca minoritățile să acceadă la o finanțare un pic mai consistentă pentru programele respective sunt destul de mici.

Există o Direcție strategică 2, care interesează comunitățile etnice cel mai tare, respectiv susținerea comunităților minorităților din Timișoara. Este știut faptul că toate grupurile etnice funcționează într-o foarte mare măsură pe bază de voluntariat. Dar nu se pot realiza toate dezideratele lor doar pe bază de voluntariat. Este menționat în strategie un avertisment asupra posibilității ca într-un viitor, nu foarte îndepărtat, aceste minorități etnice să fie reduse la un stadiu de moștenire culturală, existând riscul de reducere a diversității etnice la elemente folclorice sau festive care se bifează cu diverse ocazii.

Deși strategia în sine nu presupune doar sprijinul activ al comunităților etnice, din cele 14 măsuri enunțate în această strategie, doar 3 fac referire la sprijinul concret al comunităților etnice, în ceea ce privește limba, învățământul și organizațiile.

În ceea ce privește aspectele financiare, există menționat un procent de 15%, dar este doar o sugestie, nu este nimic concret adoptat. Pentru proiectele recurente sau cele care au impact pe termen lung, a fost solicitată și analizarea posibilităților unor mecanisme de finanțare multianuală, în condițiile legi.

Cu referire la Direcția strategică 1, valorizarea diversității etno-culturale, Obiectivul 1.1 valorizarea patrimoniului material și imaterial al minorităților, Măsurile 1.1.1, 1.1.2 și 1.1.3, a fost reiterată solicitarea ca, în cadrul programelor municipale dedicate istoriei locale, patrimoniului și promovării identității interculturale a Timișoarei, contribuția comunității sârbe să fie prezentată în mod sistematic și echilibrat. La fel, orice prezentare a istoriei comunităților etnice, să fie prezentată ca parte integrantă a istoriei Timișoarei.

Domnul Popov a subliniat importanța consultării organizațiilor minorităților etnice și chiar a avizării de către acestea a materialelor care urmează a fi expuse, atât inscripțiile în diverse limbi, cât și conținutul propriu-zis, pentru evitarea anumitor greșeli care apar din necunoașterea unor date. La Obiectivul specific 1.2, încurajarea relațiilor interculturale pozitive, Măsura 1.2.1, sprijinirea dezvoltării și implementării unor programe de educare și sensibilizare interculturală, domnul Popov a sugerat că s-ar putea folosi unele materiale existente, pentru că la nivelul unor minorități, există deja manuale școlare despre istoria minorităților respective, care pot reprezenta o bază de pornire în implementarea acestei măsuri.

În ceea ce privește Direcția strategică 2, susținerea comunităților minorităților din Timișoara, Obiectivul specific 2.1, sprijinirea ecosistemului educațional și cultural al minorităților, Măsura 2.1.1, la sprijinirea instituțiilor de învățământ și culturale ale minorităților, trebuie ținut cont de specificul unităților sau secțiilor de învățământ în limbile minorităților, dar și de nevoile acestora, elementul principal fiind deficitul acut de personal didactic specializat.

La implementarea Măsurii 2.1.2, încurajarea diversificării ofertei educaționale non-formale și culturale în limbile minorităților, trebuie avute în vedere, în mod concret, programe destinate comunităților etnice pentru copii și tineri care să includă, în primul rând, cursuri de limbă maternă, considerând că limba este principalul element care definește o comunitate etnică, ateliere de lectură, activități educaționale non-formale, programe de mentorat și transmitere inter-generațională. Domnul Popov a solicitat și dezvoltarea unui program municipal destinat tinerilor, care să aibă activități ce vizează păstrarea și promovarea limbii și culturii comunitare, cunoașterea istoriei locale, a tradițiilor, dar și voluntariatul, participarea civică și proiecte comune între tinerii diferitelor comunități.

La întărirea capacității comunităților, Obiectivul specific 2.2, Măsura 2.1.1, sprijinirea dezvoltării comunităților minoritare, s-a solicitat instituirea unei proceduri nediscriminatorii de acces a minorităților la diferite spații municipale disponibile pentru desfășurarea activităților culturale. La Măsura 2.2.2, facilitarea implicării organizațiilor comunităților minoritare în procese decizionale, s-a făcut referire la Consiliul Consultativ al Minorităților Naționale și se dorește ca acest consiliu să nu aibă doar un rol formal. Totodată, dacă vor fi incluse și alte minorități, în afara celor recunoscute la nivel național, să se țină cont de procentul de reprezentativitate în cadrul etniei. De asemenea, dacă strategia prevede participarea comunităților minoritare la implementarea, monitorizarea și evaluarea activității Consiliului Consultativ al Minorităților este oportun ca rapoartele de monitorizare să prezinte distinct membrilor consiliului stadiul măsurilor cu privire la patrimoniu, educație, cultură, tineret.

La Direcția strategică 3, care se referă la afirmarea și promovarea spiritului Timișoarei în plan internațional, organizațiile minorităților etnice pot contribui activ la promovarea Timișoarei interculturale ca destinație turistică și se dorește contribuirea în mod activ la realizarea materialelor de promovare, la asigurarea corectitudinii lingvistice și de conținut.

Uniunea Sârbilor din România susține obiectivele generale ale proiectului strategiei, cu amendamentele semnalate, subliniind faptul că eficiența acestei strategii depinde de transpunerea obiectivelor și principiilor asumate în măsuri concrete, cu responsabilități clare, cu termene de implementare și cu resurse și mecanisme de monitorizare și evaluare.

DOAMNA PAULA ANA ROMOCEAN – VICEPRIMAR a concluzionat că o parte dintre propuneri sunt simple și ușor de implementat, o parte nu. Atunci când este vorba despre o strategie, nu vorbim de un lucru sau un document care să fie implementat peste noapte și toate măsurile din acea strategie să fie puse în practică imediat. În acest caz, este necesară o abordare etapizată, cu ceea ce se poate face repede. Totodată, trebuie testată implementarea multor obiective.

Doamna viceprimar a mai precizat că sunt unele decizii care nu pot fi luate de către primărie, cum este schimbarea legislației, ce intră în sarcina parlamentarilor; în acest sens, a menționat acordul care reglementează schimbul de profesori între România și Serbia.

În ceea ce privește materialele de promovare a orașului, a apreciat sugestiile și observațiile, dar a menționat că avizarea materialelor în limbile minorităților ar însemna o birocrație în plus, care ar prelungi timpii de execuție a acestora. Atunci când este vorba despre partea de promovare, despre partea educațională, este important să existe un dialog constant, existând deschidere din partea instituției. În condițiile în care personalul din instituție este insuficient, orice ajutor din partea comunităților minorităților este binevenit.

DOMNUL FRANCISC HALÁSZ – PREȘEDINTE AL FUNDĂȚIEI BÉLA BARTÓK a apreciat existența strategiei și în contextul în care în Consiliul Local, din cauza legii electorale și a pragului de 5%, multietnicitatea orașului nu se poate reflecta. Din anul 2014, s-a căutat o soluție prin care minoritățile să poată participa în administrația locală și s-a înființat Consiliul Consultativ al Minorităților, dar activitatea acestuia a rămas la stadiul de a discuta despre câteva evenimente culturale la care să fie prezente minoritățile.

Propunerile de modificare și de completare a strategiei reprezintă întreaga comunitate maghiară din Timișoara. Ea a fost semnată și asumată, pe lângă Uniunea Democrată Maghiară din România, de 20 de ONG-uri din Timișoara, de două unități de învățământ, respectiv de cele patru biserici istorice care sunt legate de comunitatea maghiară. Comunitatea maghiară dorește ca aceste propuneri să fie luate în considerare și, dacă este posibil, să fie trecute în hotărârea de consiliu.

Domnul Halász a punctat unele dintre cele 18 propuneri făcute pe marginea strategiei. Una este absența dimensiunii lingvistice din administrație, în relația cetățeanului cu autoritatea locală, respectiv în comunicarea publică a primăriei, unde pot fi folosite și limbile minorităților naționale, în condițiile în care, în momentul de față, sunt programe deosebit de performante, de traducere și de traducere. Al doilea lucru ce lipsește din strategie este dimensiunea investițiilor, respectiv dacă în bugetul anului 2027 va apărea o linie de finanțare și pentru minorități. A treia propunere se referă la participarea fără consecințe juridice; care este forul care trebuie consultat pentru anumite proiecte, care vizează o minoritate națională? Domnul Halász s-a referit, în ceea ce privește consultarea, la domenii precum educația sau cultura, unde trebuie consultată fiecare minoritate.

Important este și regimul juridic al măsurilor, cine răspunde, ce atribuții au diferitele compartimente din cadrul primăriei cu responsabilități în domenii care privesc minoritățile. Fiindcă atunci când autoritatea locală va trebui să prezinte o analiză referitoare la activitatea desfășurată în domeniul acestei strategii, să nu se limiteze la enumerarea unor evenimente culturale care au fost organizate la Timișoara.

Domnul Halász a concluzionat că propunerile făcute de comunitatea maghiară sunt generale, fiind valabile pentru toate minoritățile din Timișoara. Ar trebui să fie făcută o distincție între minoritățile istorice, care de sute de ani trăiesc în oraș și și-au adus contribuția la patrimoniul construit și cultural, și minoritățile care s-au format în ultimii zeci de ani.

Propunerile au fost făcute pentru ca minoritățile să fie consultate, pentru a nu mai fi în situația în care Consiliul Consultativ al Minorităților, deși trebuia consultat, nu a avut activitate. Totodată, a subliniat că propunerile au fost făcute pentru îmbunătățirea strategiei, pentru ca de la enunțarea unor principii să se ajungă la lucruri foarte concrete care vor putea fi verificate și controlate, menținând un dialog constant.

DOAMNA PAULA ANA ROMOCEAN – VICEPRIMAR a răspuns că o mare parte dintre propuneri sunt logice și pot fi luate în considerare pentru implementare, inclusiv cea care se referă la utilizarea limbilor minorităților în administrație, modul de comunicare, adică pagina de internet. Ce nu se poate face este transmiterea de răspunsuri și primirea de cereri în altă limbă decât limba română, pentru că este limba națională, acest lucru fiind specificat de lege. Informațiile administrative sau accesul la informații pot fi și în altă limbă decât limba română.

În ceea ce privește instituțiile de cultură, conducerea acestora se desemnează, în principal, printr-un concurs care se organizează conform regulilor administrației publice. Avizul din partea unui consiliu sau din partea unei alte entități nu este prevăzut de lege.

În momentul în care la conducerea acestor instituții sunt etnici maghiari sau germani li se pot face sugestii privind anumite aspecte, culturale sau financiare, dar este la latitudinea managerului care își asumă responsabilitatea pe buget și pe funcționarea instituției și care răspunde pentru planul de management pe care și l-a asumat.

Doamna Romocean a dorit să știe care a fost activitatea Consiliului Consultativ pentru Minorități, care ar putea fi relevantă pentru viitor. Se va discuta cum va fi organizat și ce se va dezbate în cadrul consiliului. Dar va face obiectul altei discuții, separat de strategie.

DOMNUL TAMÁS PÉTER – PREȘEDINTE AL ASOCIAȚIEI VÁRBÁSTYA-BASTION, CONSUL ONORIFIC AL UNGARIEI a subliniat că este foarte important să fie recunoscute etniile autohtone și să existe un dialog în ceea ce privește hotărârile decizionale. A dat exemplul orașului Novi Sad unde, atunci când este numit un director al Teatrului Maghiar, este consultată și comunitatea maghiară. A dorit să știe cum se poate implementa acest lucru și la Timișoara.

DOAMNA PAULA ANA ROMOCEAN – VICEPRIMAR a răspuns că legislația poate fi schimbată în Parlament. Dacă este o dorință a comunității minorităților, ea ar trebui să fie exprimată în legislația națională și există reprezentanți ai minorităților în Parlamentul României care pot modifica legislația. La nivel local trebuie respectată legislația și organizate concursuri pentru managerii instituțiilor de cultură.

DOMNUL TAMÁS PÉTER – PREȘEDINTE AL ASOCIAȚIEI VÁRBÁSTYA-BASTION, CONSUL ONORIFIC AL UNGARIEI a precizat că este necesar un dialog constructiv reciproc și a dat exemplul unui tur ghidat pentru turiști din Szeged care s-a desfășurat în limba engleză și nu a atins toate locurile importante din oraș și a exprimat disponibilitatea comunității maghiare de a oferi ajutor.

A mai menționat că, deși Centrul de Proiecte face lucruri foarte bune, sunt multe organizații culturale mici cărora le e greu să scrie proiecte și nu primesc ajutor. Sprijin financiar ar trebui să primească școala, bisericile, casa maghiară și ziarul maghiar. Ar trebui să existe un sprijin financiar și pentru refacerea bisericilor catolice.

Casa maghiară, luată de comuniști, a fost recumpărată în anul 2020 de comunitatea maghiară, dar este foarte greu de întreținut în condițiile în care doar impozitul pe clădire costă 33.000 de euro. A mai precizat că și în cimitire, locurile de veci ale multor personalități sunt degradate și ar trebui renovate. În concluzie, domnul Tamás Péter a solicitat un dialog mai intens între administrație și comunitatea maghiară.

DOAMNA PAULA ANA ROMOCEAN – VICEPRIMAR a răspuns că se așteaptă rezolvarea tuturor problemelor de la bugetul Primăriei Timișoara. Legislația nu permite renovarea clădirilor care nu sunt în proprietatea instituției și nici acordarea scutirilor de impozit, în afara clădirilor în care se desfășoară activitatea ONG-urilor care asigură servicii sociale. Administrația nu are o bază legală ca să acorde acest sprijin, chiar și sub formă de împrumut.

Așteptările față de administrația locală sunt foarte mari, problema majoră fiind că legislația din România nu este adaptată și nu a fost adaptată, mai niciodată, nevoilor reale ale comunității. Sunt clădiri cu valoare istorică care trebuie reabilitate, dar administrația nu poate investi dacă nu se modifică legislația. În ceea ce privește cultele, în acest an au fost alocate 2 milioane de lei pentru ”Zilele Culturii Maghiare”, prin programul multianual. E o contribuție importantă a municipiului la un eveniment cultural de excepție care se întâmplă și care are în centru comunitatea maghiară.

În ceea ce privește Festivalul Minorităților ”MulticulTiM”, forma în care acesta a fost organizat a fost stabilită cu acordul tuturor reprezentanților minorităților care au participat, inclusiv cea maghiară.

Referitor la ghizi vorbitori de limba maghiară, doamna viceprimar a precizat că instituția nu poate angaja ghizi, dar comunitatea maghiară, dacă dorește, poate sprijini primăria. Despre Visit Timișoara a menționat că site-ul este și în limbile maghiară și sârbă pentru că sunt mulți turiști. Pentru partea de turism și promovare există deschidere pentru dialog cu minoritățile etnice.

DOMNUL ADRIAN MIRESCU – PREȘEDINTE AL ASOCIAȚIEI PARTIDA ROMILOR PRO-EUROPA - SUCURSALA JUDEȚEANĂ TIMIȘ a salutat inițiativa Primăriei Municipiului Timișoara de a elabora o strategie dedicată prezervării și promovării

mult și interculturalității, dar a apreciat că este mai mult o scrisoare de intenție decât un document de lucru și e periculos să fie lăsată la stadiul de scrisoare de intenție. Trăim într-o perioadă în care multiculturalismul bănățean se diluează și exprimările naționaliste și anti-minorități deja au căpătat forme statale și se manifestă inclusiv în cadrul organismelor de conducere ale României. A precizat că minoritatea romă are un anumit specific. Documentele sau actele pe casă sunt probleme pe care românii încă le au. Cu toate că există o strategie aprobată prin HG 560/2022, care prevede un expert pentru minoritate romă și un buget acordat anual minorității rome, aceste prevederi nu s-au materializat.

Trebuie să se țină cont că nu toate minoritățile au situații identice. Este important să existe un dialog, să se găsească soluții, să existe un angajament solid din partea administrației și să nu mai existe consilii consultative doar de formă. Domnul Mirescu s-a referit și la problemele existente în cartierul Kuncz.

DOAMNA PAULA ANA ROMOCEAN – VICEPRIMAR a răspuns că problemele sociale din cartierul Kuncz se rezolvă prin Direcția de Asistență Socială. Cu privire la strategie a specificat că se poate modifica, vor fi analizate propunerile făcute și se vor introduce în document ce este important și realizabil. Realizarea strategiei a fost un efort foarte mare și vor exista și nemulțumiți. Doamna viceprimar a menționat că se va lua în calcul și partea de finanțare în baza unei competiții reale.

DOMNUL ADRIAN MIRESCU – PREȘEDINTE AL ASOCIAȚIEI PARTIDA ROMILOR PRO-EUROPA - SUCURSALA JUDEȚEANĂ TIMIȘ a propus ca implementarea strategiei să înceapă din anul 2027.

DOAMNA MARIA SZABO CONDREI – PREȘEDINTA FILIALEI TIMIȘ A UNIUNII UCRAINENILOR DIN ROMÂNIA a apreciat întocmirea strategiei și a precizat că probabil Timișoara este singurul oraș care a dezvoltat o astfel de strategie.

A menționat că nu se poate vorbi despre dezvoltarea comunităților fără a vorbi și de o linie finanțatoare pentru minorități. Un punct esențial care ar trebui privit în această strategie este legat de resursa umană a reprezentativității în administrația locală, pentru că generația mai puțin tânără nu utilizează și nu folosește atât de bine vocabularul sau scrierea în limba română și are nevoie de ajutor. Doamna Szabo Condrei a menționat că și municipiul este câștigător atunci când comunitățile vin cu bogăția culturală și spirituală și a felicitat administrația pentru realizarea acestei strategii.

DOMNUL CĂLIN RUS – DIRECTOR, INSTITUTUL INTERCULTURAL TIMIȘOARA a arătat că strategia a încercat să preia ideile comunicate în perioada consultărilor și a purtat un dialog constant cu echipa primăriei, chiar dacă punctele de vedere nu au coincis întotdeauna.

În primul rând, acesta a apreciat modul în care reprezentanții comunităților au participat atât la etapa anterioară, cât și la consultare, formulând comentarii și propuneri pertinente.

De asemenea, a apreciat faptul că reprezentanții comunităților minoritare au sesizat conceptele utilizate în strategie, atenția acordată anumitor formulări și cuvinte, precum și mesajele-cheie pe care strategia a urmărit să le susțină.

Unul dintre punctele comune identificate în propunerile comunităților a fost legat de alocarea bugetară. Domnul Rus a precizat că nu a intrat în evaluări și propuneri financiare detaliate, întrucât echipa nu a dispus de capacitatea și accesul la resursele primăriei, necesare pentru realizarea acestora. Totuși, acesta a susținut ideea generală a unei alocări diferențiate, respectiv a unei alocări specifice pentru organizațiile minorităților și pentru activitățile destinate susținerii comunităților minoritare, propunerea menționată în strategie fiind considerată un prag minim de finanțare. Problema a fost prezentată în primul rând ca una de echitate în alocarea fondurilor, și nu doar ca una referitoare la volumul acestora.

DOAMNA PAULA ANA ROMOCEAN – VICEPRIMAR a răspuns că în strategie a fost introdus un procent maxim, însă s-a atras atenția că aplicarea acestuia la suma finanțărilor acordate prin Centrul de Proiecte ar putea genera nemulțumiri. A fost dat ca exemplu cazul ”Zilelor Culturii Maghiare”, pentru care aplicarea unui asemenea procent ar putea conduce la o finanțare considerată insuficientă. S-a explicat că ar putea exista o sumă totală care ar fi alocată, însă criteriile și instrumentele prin care aceasta ar urma să fie distribuită vor trebui stabilite ulterior. Într-un asemenea sistem, solicitanții nu ar mai aplica prin mecanismul uzual de finanțare al Centrului de Proiecte, ci prin noul mecanism destinat comunităților minoritare.

Deși, în teorie, soluția pare simplă, aplicarea sa practică presupune stabilirea instrumentelor de finanțare, a criteriilor de acordare și a sumelor disponibile, în funcție de buget.

DOMNUL CĂLIN RUS – DIRECTOR, INSTITUTUL INTERCULTURAL TIMIȘOARA a menționat că multe dintre comentariile formulate s-au referit la modalitatea de implementare a măsurilor din strategie, iar aceste propuneri au fost apreciate ca fiind utile. Trebuie făcută distincția între propunerile privind modul concret de aplicare a măsurilor și adăugarea unor măsuri suplimentare.

În urma discuțiilor purtate cu echipa primăriei, s-a ajuns la soluția limitării numărului de măsuri din strategie, fiecare măsură fiind însă structurată în mai multe subcomponente și activități. În cadrul acestora s-au regăsit deja numeroase propuneri formulate de reprezentanții minorităților etnice, iar unele activități vor putea fi adăugate.

O altă problemă a fost legată de recunoașterea minorităților, în special din perspectiva dimensiunii lingvistice. Este necesară susținerea unor acțiuni care să asigure atât menținerea utilizării limbilor minorităților, cât și promovarea și creșterea vizibilității acestora în spațiul public. Interculturalitatea și tradiția multiculturală sunt considerate valori ale orașului care trebuie păstrate, iar meritul administrației publice locale este acela de a fi inițiat procesul și de a-și fi asumat această direcție.

În ceea ce privește cadrul juridic, s-a făcut distincția între situațiile în care legea a stabilit expres anumite limite și situațiile în care o anumită măsură nu a fost prevăzută expres, dar nici nu a fost interzisă. În privința comunicării dintre administrație și cetățeni în limbile minorităților, s-a considerat că au trebuit analizate atât aspectele practice, cât și dimensiunea simbolică a recunoașterii lingvistice. Din această perspectivă, a menționat posibilitatea unui cetățean aparținând unei minorități de a se adresa primăriei în propria limbă și de a primi informația într-o formă accesibilă în limba sa, atât timp cât există sisteme tehnologice care permit traducerea mesajelor electronice, ceea ce ar putea facilita comunicarea dintre cetățeni și administrație.

DOAMNA PAULA ANA ROMOCEAN – VICEPRIMAR a făcut distincție între comunicările cu cetățenii și actele administrative oficiale. S-a precizat că un răspuns la o sesizare sau anumite informații ar putea fi comunicate și într-o altă limbă, însă actele administrative propriu-zise trebuie emise în limba română.

Au fost date ca exemple contractele de concesiune pentru locurile de veci, autorizațiile de construire și certificatele de urbanism, care trebuie întocmite în limba română.

DOAMNA DANIELA TULEU – DIRECTOR EXECUTIV, DIRECȚIA RELAȚII COMUNITARE a precizat că în OUG nr. 57/2019 se prevede clar că în raporturile dintre cetățeni și autoritățile administrației publice locale se folosește limba română, iar actele oficiale se întocmesc în mod obligatoriu în limba română, sub sancțiunea nulității lor.

DOMNUL CĂLIN RUS – DIRECTOR, INSTITUTUL INTERCULTURAL TIMIȘOARA a revenit la diferența dintre actul oficial și comunicarea informației către cetățean. S-a propus, cu titlu de exemplu, ca un răspuns oficial să fie redactat și semnat în limba română, dar să fie însoțit de o traducere electronică într-o limbă a minorității, cu indicarea expresă a faptului că textul respectiv a reprezentat o traducere. În acest fel, actul oficial ar respecta cerințele legale, iar cetățeanul ar avea acces la conținut și în propria limbă.

O altă propunere discutată, formulată de către reprezentanții comunității maghiare, a vizat posibilitatea utilizării limbii minorității la oficierea căsătoriilor.

Dacă legea impune desfășurarea procedurii oficiale în limba română trebuie respectată, însă poate fi analizată posibilitatea ca limba minorității să fie prezentă suplimentar, la solicitarea persoanelor interesate. Una dintre soluțiile menționate a fost utilizarea unui traducător.

DOAMNA PAULA ANA ROMOCEAN – VICEPRIMAR a explicat că primăria nu poate angaja un număr de persoane mai mare decât numărul maxim permis de lege. Nu poate fi avută în vedere angajarea unor persoane exclusiv pe criteriul apartenenței la comunitatea maghiară, sârbă sau germană, pentru oficierea căsătoriilor în limbile respective. La nivelul Direcției de Evidență a Persoanelor poate fi analizată instituirea unei proceduri care să permită prezența unui traducător la oficierea căsătoriilor, dacă acest lucru este posibil din punct de vedere juridic și procedural.

Doamna viceprimar a menționat că municipiul are un număr maxim de persoane care pot fi angajate în aparatul administrativ, iar necesarul de personal este foarte ridicat, în special în domeniul tehnic. Au fost menționate proiecte aflate în implementare în valoare de aproximativ o jumătate de miliard de lei, care necesită supervizare și întocmirea unui volum important de documentații tehnice.

Administrația trebuie să își stabilească atent prioritățile, întrucât capacitatea instituțională nu poate fi suplimentată peste limitele legale. Pentru anumite activități de comunicare cu minoritățile, doamna viceprimar a precizat că pot fi utilizate inclusiv instrumente bazate pe inteligență artificială. În schimb, angajarea unor persoane, exclusiv pe criteriul cunoașterii unei limbi minoritare, nu este posibilă în contextul existent.

DOMNUL CĂLIN RUS – DIRECTOR, INSTITUTUL INTERCULTURAL TIMIȘOARA a precizat că propunerea sa nu a vizat în mod necesar angajarea de personal suplimentar. Soluțiile ar putea fi identificate prin utilizarea tehnologiei sau prin implicarea membrilor comunităților, aceste două resurse putând fi folosite pentru identificarea unor mecanisme creative și legale de recunoaștere publică a diversității lingvistice.

În aceeași logică a fost analizată și solicitarea privind transparența activității instituțiilor de cultură în limbile minorităților, inclusiv în ceea ce privește managerii acestora. Domnul Rus a apreciat că ar putea exista soluții conforme cadrului legal, inclusiv mecanisme de consultare a comunităților minoritare.

DOAMNA PAULA ANA ROMOCEAN – VICEPRIMAR a atras atenția că unele dintre soluțiile propuse au depășit cadrul legal existent, chiar dacă obiectivele urmărite pot fi considerate benefice. Administrația ar dori să promoveze și alte măsuri, inclusiv în domeniul reabilitării monumentelor istorice aparținând minorităților naționale sau al acordării unor facilități și scutiri fiscale, însă acestea nu pot fi aplicate dacă legislația națională nu permite. Imposibilitatea aplicării anumitor propuneri nu este rezultatul lipsei de voință a administrației, ci decurge din limitele aplicării cadrului juridic.

DOMNUL CĂLIN RUS – DIRECTOR, INSTITUTUL INTERCULTURAL TIMIȘOARA a menționat că una dintre cele mai sensibile teme ale dezbaterii a fost cea referitoare la Consiliul Consultativ al Minorităților, în privința căruia au fost exprimate puncte de vedere diferite.

În document a fost propusă denumirea de „Consiliul Consultativ al Minorităților”, și nu „Consiliul Consultativ al Minorităților Naționale”. Această opțiune terminologică nu a urmărit diminuarea rolului minorităților naționale, ci menținerea unei structuri deschise, care să permită o participare mai largă. Textul strategiei a avut în vedere două tipuri de deschidere. Primul s-a referit la implicarea mai multor voci din cadrul comunităților minoritare autohtone, tradiționale sau istorice. Astfel, organizațiile comunităților minoritare, organizațiile de tineret și alte structuri interesate ar trebui să poată participa în funcție de disponibilitatea și dorința lor de implicare. Consiliul nu a fost conceput ca un organism care să ia decizii cu efecte pozitive sau negative directe asupra unei comunități, ci ca o platformă de dialog, în cadrul căreia participanții să formuleze întrebări și propuneri și, atunci când va fi necesar, puncte de vedere adresate administrației.

Astfel de structuri au funcționat și în alte orașe europene, fiind construite pe principiile democrației participative, incluzive și interculturale. Intenția este ca viitorul Consiliu să faciliteze un proces autentic de discuție, schimb de idei și experiențe, și nu doar o întâlnire formală organizată periodic.

Condiția esențială este dezvoltarea, împreună cu comunitățile, a unei proceduri consensuale care să asigure funcționarea echitabilă a Consiliului.

Cel de-al doilea tip de deschidere a vizat includerea potențială a reprezentanților unor comunități care nu sunt recunoscute ca minorități naționale. Această abordare a fost justificată prin perspectiva centrată pe drepturi, pe care strategia a încercat să o promoveze.

S-a făcut însă o diferențiere între recunoașterea contribuției comunităților etnoculturale la istoria Timișoarei, care trebuie să fie vizibilă și asigurarea unor drepturi egale, legate de apartenența culturală, pentru diferitele grupuri care ar dori să se implice la nivel local.

În interiorul primăriei a existat și o discuție referitoare la posibilitatea includerii migranților. Direcția de Asistență Socială a formulat o propunere în acest sens, însă această opțiune nu a fost preluată în forma respectivă, pentru că există deja proiecte și programe destinate sprijinirii migranților din Timișoara.

În contextul strategiei s-a discutat mai degrabă despre cetățenii români de etnie arabă sau aparținând altor etnii, precum și despre persoane cu rezidență permanentă sau pe termen lung în Timișoara, și nu despre persoane aflate temporar în oraș.

Consiliului Consultativ al Minorităților i-a fost atribuit un rol important în relația dintre comunități și administrația locală, și nu doar în facilitarea dialogului dintre minorități. Se dorește ca viitorul Consiliu să reprezinte mai mult decât un simplu cadru de întâlnire, acesta putând fi consultat în cazul unor probleme care ar putea afecta direct sau indirect comunitățile minoritare. În același timp, membrii Consiliului ar putea formula propuneri adresate autorităților locale, care să fie introduse pe agenda administrației și discutate.

Strategia nu reglementează explicit toate aceste aspecte, fiind considerată necesară o asumare juridică ulterioară, prin hotărâri ale Consiliului Local, care să stabilească modul concret de desfășurare a procesului de consultare.

În strategie, acest mecanism de consultare a fost păstrat deschis, succesul său fiind condiționat, într-o măsură importantă, de implicarea membrilor comunităților minoritare care ar dori să facă parte din Consiliul Consultativ al Minorităților în forma sa extinsă.

DOMNUL ALIM SAFWAN – DIRECTOR, LIGA ISLAMICĂ ȘI CULTURALĂ a prezentat situația comunității arabe și musulmane pe care o reprezintă. Acesta a arătat că respectiva comunitate include persoane provenite din mai multe spații culturale și geografice și că numără peste 5.000 de membri în Timișoara.

Reprezentantul comunității a semnalat că dialogul cu administrația locală a fost redus în anii anteriori, în timp ce la nivelul prefecturii a participat la mai multe întâlniri. Acesta a susținut necesitatea comunicării și a dialogului, considerând că, prin întâlniri și discuții, comunitățile și administrația pot să se cunoască mai bine și să identifice împreună soluții.

Principala problemă prezentată a fost lipsa unui spațiu suficient pentru comunitate. S-a menționat că, în anul 1992, comunitatea a cumpărat, din fonduri proprii, strânse de membrii acesteia, o clădire veche care a fost utilizată ca moschee. Spațiul existent, de aproximativ 200 m², a devenit însă insuficient raportat la numărul de membri.

Reprezentantul comunității a arătat că, în zilele de vineri, din cauza lipsei de spațiu, unele persoane au ajuns să stea inclusiv în exterior, iar pentru sărbătorile importante comunitatea a închiriat Sala Olimpia. De asemenea, acesta a menționat că a fost primit, în urmă cu mai mulți ani, un teren în zona Săcălaz, în apropierea Pieței Mehala, destinat unui cimitir.

Totodată, a subliniat existența unei disponibilități ridicate de implicare în rândul comunității, din care fac parte medici, oameni de afaceri și numeroși tineri care doresc să contribuie la viața orașului. Reprezentantul comunității, originar din Egipt, a arătat că a trăit în Timișoara o perioadă mai îndelungată decât în țara de origine și că își dorește ca Timișoara să își păstreze și să își dezvolte diversitatea culturală prin evenimente, participare și dialog.

DOAMNA PAULA ANA ROMOCEAN – VICEPRIMAR a răspuns că reprezentanții comunității au fost contactați în cadrul procesului de elaborare a strategiei culturale, motiv pentru care afirmația potrivit căreia comunitatea nu a fost contactată deloc în ultimii nouă ani necesită o anumită nuanțare.

Doamna viceprimar a precizat că scopul strategiei l-a reprezentat cultura și păstrarea identității minorităților, nu alocarea de terenuri sau clădiri. A menționat că Primăria Timișoara dispune de un patrimoniu funciar limitat și că problemele privind terenurile și imobilele au condus la discuții mult mai complexe decât cele privind finanțarea evenimentelor culturale, promovarea culturii și păstrarea tradițiilor comunităților minoritare.

În încheiere, doamna viceprimar a reamintit că municipalitatea nu a avut obligația legală de a elabora această strategie, care este un document de politică publică pe care Consiliul Local urmează să și-l asume. A explicat că unele dintre măsurile strategiei pot fi implementate fără adoptarea unor hotărâri suplimentare ale Consiliului Local, în timp ce pentru altele este necesară reglementarea prin hotărâri ale Consiliului Local.

Experiența anterioară a demonstrat, însă, că simpla existență a unei strategii nu a fost suficientă pentru implementarea măsurilor. În acest context, a amintit experiența Consiliului care a funcționat în perioada 2014-2017, reprezentanții comunităților explicând anterior dificultățile care au determinat funcționarea deficitară a acestuia. Intenția administrației este ca viitorul Consiliu, după regândirea și reorganizarea sa, să funcționeze concret și eficient. A subliniat că nu a fost suficient ca reprezentanții comunităților să fie consultați sau să emită puncte de vedere, fiind necesar ca aceștia să formuleze și propuneri concrete. Administrația are o capacitate limitată atât în ceea ce privește timpul, cât și resursele disponibile, motiv pentru care implicarea comunităților și contribuția acestora cu idei inovatoare sunt considerate esențiale. Scopul Consiliului nu ar trebui să fie organizarea unor întâlniri în care să se discute abstract sau să se stabilească obiective imposibil de realizat. În schimb, ar putea inclusiv să formuleze propuneri de modificare legislativă care să contribuie la păstrarea identității minorităților din Timișoara și din România.

Doamna viceprimar a menționat că înțelege preocupările comunităților privind accesul la finanțare pentru activitățile desfășurate. A precizat că fiecare feedback primit a fost important și că a existat o analiză amplă a tuturor propunerilor formulate în cadrul consultării. Acestea vor fi reanalizate cu atenție, înainte de transmiterea răspunsurilor oficiale în scris.

Totodată, și-a exprimat dorința ca strategia să se concretizeze în măsuri și rezultate vizibile, care să poată fi resimțite în spațiul public, în cadrul evenimentelor orașului și în revitalizarea vieții fiecărei comunități. A afirmat că Timișoara trebuie să își păstreze caracterul multicultural și că administrația publică are responsabilitatea de a sprijini acest obiectiv. Păstrarea și promovarea multiculturalității orașului depind de colaborarea dintre administrație și comunitățile minoritare.

Pentru că nu au mai fost alte luări de cuvânt, doamna Mihaela Popescu a declarat dezbateră încheiată.

Minuta dezbaterii a fost publicată în data de 05.10.2026

Șef serviciu
Dospina Ungureanu

Consilier
Mihaela Popescu